

UHO

Rudolf Steiner,

Stuttgart, 9 prosinca, 1922

Jednom prije govorio sam vam o izvjesnim duhovnim činjenicama o odnosu čovjeka s nadosjetilnim svjetovima — ili, to mogu jednako naznačiti kao, o odnosu čovjekova zemaljskog života prema njegovom životu između smrti i novog rođenja. Jer gledano s čovjekova stajališta čovjekov život između rođenja i smrti — ovako satkan s fizičkim svijetom osjetila — može se držati da uglavnom predstavlja sam taj fizički svijet. Dok život čovjeka između smrti i novog rođenja, kada je on potpuno utkan unutar nadosjetilnog ili duhovnog svijeta, predstavlja — opet gledano s čovjekova stajališta — nadosjetilni svijet kao takav.

Danas ćemo nastaviti ovom linijom misli u vezi nekih drugih činjenica i zaključaka od velike važnosti za ljudski život.

Kroz antropozofsku duhovnu znanost postajemo svjesni, iznad svega, da čovjek kakav stoji ispred nas u fizičkom svijetu predstavlja — unutar tog fizičkog svijeta — pravu sliku nadosjetilnog. S jedne strane razmotrite mineralni objekt. Ne možemo reći da je, onakav kakav je, neposredna slika nadosjetilnog. Kakva je mineralna priroda, o tome možete čitati u mojoj Teozofiji. Za čovjeka, međutim, moramo reći da se u mnogim aspektima uopće ne može razumjeti na osnovu onog što vidimo oko nas u svijetu fizičkih osjetila. Na osnovu toga možemo razumjeti zašto, na primjer, sol preuzima kubičan oblik. Istina, ove stvari još nisu znanosti danas u potpunosti jasne, ali iz onog što je već jasno može se reći da je kristal obične soli razumljiv na temelju onog što se može konstatirati direktno u oblasti osjetilne percepcije. Ljudsko oko ili uho s druge strane nisu razumljivi na temelju onog što fizička osjetila mogu percipirati. Niti do toga može doći unutar te domene. Oblik oka ili uha — i unutarnji oblik i vanjska konfiguracija — to je stvar koju čovjek donosi sa sobom kao plan ili tendenciju preko rođenja. Čak je niti ne prima kroz sile koje rade, recimo, u procesu oplodnje ili u tijelu majke.

Istina, uobičajeno je naturivati sve te stvari koje se ne razumiju pod općeniti naslov nasljeđivanja; ali čineći tako samo se predajemo iluziji. Jer istina je da je unutarnji oblik oka ili uha već planiran i postavljen takoreći unaprijed. Izgrađen je u Duhu, u pred-zemaljskom životu čovjeka, u zajednici s višim duhovnim bićima, s uzvišenim bićima hijerarhija. U vrlo velikoj mjeri, čovjek između smrti i novog rođenja gradi vlastito fizičko tijelo u duhovnom obliku — takoreći duhovno sjeme ili zametak. To duhovno sjeme, kada je dovoljno skupljeno (ako možemo koristiti takvu predodžbu), on tada šalje dolje u liniju fizičkog nasljeđivanja.

Duhovno je tako ispunjeno fizičkim, osjetilno-percipirajućim materijalom, i tako postaje fizičko sjeme, percipibilno unutar svijeta osjetila. Ali cijeli oblik — unutarnji oblik na primjer oka, ili uha — oblikovan je i modeliran radom čovjeka između smrti i ovog rođenja u suradnji s nadosjetilnim, duhovnim bićima. Prema tome, možemo reći: Promotrite ljudsko oko! Ne možemo tvrditi da je shvatljivo kao kristal soli, na temelju onog što vidimo oko nas s našim

osjetilima; niti to možemo reći za ljudsko uho. Radije moramo reći: Za razumjeti ljudsko oko ili ljudsko uho moramo se obratiti za pomoć onim misterijima koji se mogu naći jedino u nadosjetilnom svijetu. Moramo razumjeti da je ljudsko uho, na primjer, oblikovano i stvoreno iz nadosjetilnog svijeta; i tek nakon što je tako oblikovano može preuzeti zadatak kao osjetilni organ — zadatak fizičkog slušanja zvukova i zapisa unutar atmosfere, unutar sfere Zemlje. S obzirom na to, zaista možemo reći, čovjek je slika procesa i stvarnosti bića u duhovnim svjetovima.

Razmotrimo ovu stvar detaljno. Promotrimo unutarnju formaciju ljudskog uha. Prolazeći unutra kroz slušni kanal dolazite do takozvanog timpana ili bubnja. Iza toga nalazite nekoliko sićušnih kostiju, ili koščica. Vanjska znanost ih zove 'čekić', 'nakovanj' i 'stremen' (malleus, incus, stapes). Iza njih opet, dolazite do unutarnjeg uha, o čijoj konfiguraciji neću govoriti detaljnije.

{rokbox title=|Uho| }images/stories/znanost2/steiner-uh2.jpg{/rokbox}

Imena ovih sićušnih koščica odmah iza bubnja — imena, takoreći, koja im vanjska znanost daje — već pokazuju da je ta znanost sasvim nesvjesna o tome što one stvarno jesu. Jer ovako to izgleda kada je osvjetljeno s antropozofskom duhovnom znanošću.

Prolazeći sada iznutra prema van, ono što razgraničuje unutarnji dio unutarnjeg uha, i što znanost zove stapes ili stremen, pojavljuje se u svijetlu duhovne znanosti kao metamorfoza ljudske butne kosti sa svojim privitkom na bedro. I mala kost koju znanost zove incus ili nakovanj, javlja se kao transformirana čašica koljena. Konačno, ono što prelazi od incus-a do tympanum-a ili bubnja pojavljuje se kao metamorfoza donjeg dijela noge uključujući stopalo. Ali 'stopalo' u ovom slučaju ne stoji na zemaljskom tlu već na bubnju uha. Unutar vašeg uha u stvari imate člana čovjeka — transformirani metamorfozirani ud. Možete ga dakle opisati: Prvo, gornja ruka (jedino što je kod ruke 'čašica koljena' nerazvijena, takoreći nema nakovnja), i zatim niža ruka — još jedna koščica koja stoji na bubnju. Baš kao što dirate i osjećate tlo svojim stopalom, tako dirate i osjećate bubanj uha sa stopalom od ove male koščice. Jedino što je stopalo s kojim hodate grublje oblikovano. Grubo osjećate tlo s tabanom svog stopala, dok s ovom rukom ili stopalom koje je unutar vašeg uha vi konstantno dirate i osjećate delikatne vibracije bubnjića.

Otiđimo dalje natrag, unutar uha. Dolazimo do takozvane cochlea-e ili 'pužnice'. Ispunjena je vodenim fluidom, koji je neophodan za čin slušanja. Ono što 'stopalo' dodiruje i osjeća na bubnjiću treba biti preneseno natrag do ove spiralne cochlea-e, smještene unutar ušne šupljine. I sada još jednom: Iznad bedara imamo unutarnje organe, abdominalne organe. Cochlea unutar uha nije ništa drugo već divna, razrađena metamorfoza tih unutarnjih organa. I tako možete zamisliti, tamo unutar uha leži ljudsko biće, čija glava je uronjena u vaš vlastiti mozak. Zaista, mi unutar sebe nosimo brojna 'ljudska bića', više ili manje metamorfozirana ili transformirana, i to je jedno od njih.

Što to sve znači? Ako proučavate porijeklo i rast čovjeka ne samo sa sirovom znanošću osjetila; ako ste svjesni da je ovaj ljudski embrio kako se razvija u majčinoj utrobi slika onog što se dogodilo ranije u pred-zemaljskom životu; tada ćete također uvidjeti slijedeće. Na prvim stupnjevima razvoja u životu embrija, iznad svega je planirana i oblikovana glava. Ostali organi su relativno mali dodaci. Sada — to je zavisno samo od unutarnjih potencijala svojstvenih zametku, unutar majčine utrobe — ti dodaci, ti mali patrljci koji kasnije postaju noge i stopala,

jednako su mogli postati nekakvo uho. Oni u stvari imaju unutarnju tendenciju, potencijal za postati uho. Odnosno, čovjek je mogao narasti na takav način tako da nema uho ovdje, i ovdje, već uho i dolje također.

Priznajem, ovo su čudne riječi. Ipak, to je istina. Čovjek je također i dolje mogao postati uho. Zašto nije? Jer na određenom stupnju razvoja embrija on već dolazi u domenu zemaljske sile gravitacije. Gravitaciji koja uzrokuje da kamen padne na zemlju — gravitacija, izražavajući težinu — pritišće ono što ima tendenciju postati uho, transformira i preoblikuje. I tako postaje niži čovjek u svojoj potpunosti. Pod utjecajem zemaljske gravitacije, 'uho' koje teži dolje rasti promijenjeno je u nižeg čovjeka. Zašto se samo uho ne promijeni na ovaj način? Zašto se njegove male kosti ne promijene i fine male noge lijevo i desno? Iz jednostavnog razloga da je preko položaja ljudskog embrija u majčinom tijelu, uho zaštićeno od ulaska u domenu gravitacije, kao što se to događa s malim embrijskim patrljicama koji kasnije postaju noge. Embrijsko uho ne ulazi u domenu gravitacije. Stoga ono sačuva plan i tendenciju koja je primljena u duhovnom svijetu u pred-zemaljskom životu. To je u stvari čista slika duhovnih svjetova. Što je sada tamo u duhovnim svjetovima? O tome sam često govorio. Glazba sfera je stvarnost. Čim dođemo u duhovni svijet koji leži iza duševnog svijeta, mi smo u svijetu koji potpuno živi u zvuku i pjesmi, u melodiji i harmoniji, i harmonijama izgovorenog zvuka. Iz tih unutarnjih veza zvuka formirano je ljudsko uho. Stoga možemo reći da u našem uhu imamo aktualno sjećanje na našu duhovnu i pred-zemaljsku egzistenciju. U našoj nižoj čovjekovoj organizaciji zaboravili smo pred-zemaljski život; prilagodili smo našu organizaciju zemaljskoj sili gravitacije i svemu što dolazi s principom težine. Dakle ako ispravno razumijemo kako nastaje oblik čovjeka, uvijek možemo reći, za bilo koji sustav ili organe, kako njegova konfiguracija otkriva bilo njegovu prilagodbu na Zemlju ili nastavak prilagodbe iz pred-zemaljskog života.

A sada zapamtite: čak i nakon što smo rođeni, još uvijek nastavljamo ono što je planirano i započeto životom embrija. Hodati uspravno, potpuno ući u sile gravitacije, stvar je koju učimo tek nakon rođenja. Tek tada učimo orijentirati se u tri dimenzije prostora. Ali uho se oslobađa tri dimenzije prostora i čuva svoje članstvo u duhovnom svijetu. Mi ljudska bića smo potpuno formirani na ovaj način. Djelom smo živi monument onog što smo napravili u skladu s višim bićima između smrti i novog rođenja; dok u drugu ruku također svjedočimo činjenici da smo se utjelovili u ovu zemaljsku egzistenciju, u kojoj sile gravitacije i težine imaju prevagu.

Ove transformacije, međutim, ne idu samo u smjeru koji sam opisao, već i u suprotnom smjeru također. S vašim nogama hodate na Zemlji. I — oprostite mi na izrazu — bilo da hodate ka dobrim djelima ili lošim; prema boljim ili lošijim. Sada što se tiče pokreta vaših nogu, na Zemlji, za početak, nema sumnje da su ravnodušni bilo da hodate prema dobrim ili lošim djelima. No, istina kao što je ta da je niži čovjek metamorfozirao od plana za uho u formu kojom stoji na Zemlji, također je istina da su moralni efekti do kojih dolazi vašim hodaњem — bilo da hodate napraviti dobro ili loše djelo — svi transformirani nakon što prođete kroz vrata smrti — ne odmah već nakon izvjesnog vremena — transformirani u zvukove kao nebeski govor i glazba.

Recimo na primjer da je čovjek otišao vani napraviti zlodjelo. Na Zemlji možemo najviše opisati i točno registrirati kako su mu se kretale noge. Ali zlodjelo prijanja pokretima nogu kada prođe kroz vrata smrti. Tada, kada je ostavio sa strane svoje fizičko i etersko tijelo, sve što nerazdvojno leži u tim pokretima nogu transformirano je u duhovnom svijetu u grubu disonancu. I cjelokupni niži čovjek je sada transformiran u organizaciju glave. Način na koji se krećete

ovdje na Zemlji — uzimajući uvijek moralnu obojenost, moralnu kvalitetu toga — to je nakon vaše smrti transformirano u sustav glave. I s tim ušima čujete kako ste se moralno ponašali dolje u zemaljskom svijetu. Vaš moral postaje lijepa, vaš nemoral ružna glazba. I harmonični i disonantni zvukovi postaju Riječi, izgovorene takoreći od hijerarhija, ocjene vaših djela, čije Riječi čujete.

Dakle možete vidjeti u samom obliku čovjeka, kako se transformacija od duhovnog svijeta u svijet osjetila, i iz ovog svijeta ponovno natrag u duhovni, odvija preko metamorfoze i ponovno preko metamorfoze. Vaš sustav glave je iscrpljen u sadašnjoj zemaljskoj inkarnaciji. Ovdje sustav glave živi i buja, da bi opazio duhovno unutar oblasti osjetila. Ali nakon smrti glava otpada. A ostatak ljudskog bića, s izuzetkom glave, transformiran je ponovno nakon smrti u organizaciju glave u Duhu, da još jednom postane aktualna glava u slijedećem zemaljskom životu. Tako je činjenica ponavljanih ljudskih života izražena u samoj formi i figuri čovjeka. Ljudsku glavu nitko ne razumije, tko je ne gleda kao transformaciju ljudskog tijela — tijela zadnjeg zemaljskog života. Nitko ne razumije sadašnje tijelo tko u njemu ne vidi zametak glave, za slijedeći zemaljski život. Za potpuno razumjeti čovjeka, u sve što o njemu opažamo s našim osjetilima treba prodrijeti s idejama o nadosjetilnom.

Možemo navesti mnogo drugih konkretnih činjenica u ovom smjeru. Kada sam zadnji puta ovdje govorio, rekao sam kako čovjek između smrti i novog rođenja doživljava stanje u kojem u svom unutarnjem biću postaje potpuno jedno s bićima hijerarhija. U stvari sebe zaboravlja, on je sam hijerarhije. Nikad on ne bi postao svjestan sebe ukoliko ne bi bio sposoban, opet, ugaziti taj osjećaj hijerarhija unutar njega. Zatim, takoreći, izlazi iz sebe, ali upravo tako radeći sebe nalazi. Ovdje na Zemlji nalazimo sebe odvrćući pogled s vanjskog svijeta i koncentrirajući se na svoje unutarnje biće. Između smrti i novog rođenja nalazimo sebe odvrćući pogled od onog što je u nama — odnosno, od hijerarhija unutar nas. Na taj način postajemo svjesni sebe.

Sada sile koje nam ostaju iz tog 'postajanja svjesnih sebe' nisu ništa drugo osim sile sjećanja, dok su sile koje nam ostaju od naše unije s drugim bićima — bićima hijerarhija — moralne sile Ljubavi s pomoću čega mi na Zemlji širimo naše biće u ljubav prema drugim bićima. Tako u sposobnosti za ljubav ovdje na Zemlji imamo eho života u suglasju s hijerarhijama. Dok u sjećanju imamo eho od onog drugog stanja koje je bilo naše između smrti i ponovnog rođenja, u kome smo se oslobodili hijerarhija i našli sebe.

Kao što sam zadnji puta kazao, to nije drugačije od procesa disanja. Moramo udahnuti da ispunimo sebe životom. Zatim govoreći izdišemo zrak smrti. Jer u zraku kojeg izdišemo život nije moguć. Na isti način dišemo, takoreći, u Duhu, u svijetu između smrti i novog rođenja. Sjedinjujemo se s bićima hijerarhija i opet odlazimo od njih. Ovdje na Zemlji imamo vrstu eha tog nebeskog disanja. U tome što možemo hodati ovdje na Zemlji, prilagođavamo se zemaljskoj gravitaciji. To je princip težine. U vezi toga sam govorio o transformiranom, metamorfoziranom uhu. Na sličan način — kada bi samo mogli pogledati na to na pravi način — još možemo osjetiti da u našem aparatu govora i pjevanja još posjedujemo metamorfozu onog što je planirano u duhovnom svijetu kroz koji prolazimo u pred-zemaljskom životu. Samo ovdje na Zemlji mi adaptiramo naše organe govora za ljudski govor. U planu i tendenciji, između smrti i novog rođenja mi u sebe primamo Logos — kozmičku Riječ — kozmički govor. Iz ovog kozmičkog govora cijeli naš organ za govor i pjevanje je najprije formiran. Baš kao što mi transformiramo ovo 'uho' koje doseže dolje, u aparat hodanja i orijentacije u prostoru, tako

transformiramo organ govora i pjevanja. Ali u ovom slučaju metamorfoza nije toliko dalekosežna. U prethodnom slučaju ostaje iza, u samom uhu, vjerna slika onog što je formirano u pred-zemaljskom životu u duhovnim svjetovima. Kod organa govora postoji prijelazni položaj.

Sve dok ne dođemo ovdje na Zemlju ne učimo govoriti. Ipak je to, u dubljem smislu, iluzija. Istina je da je kozmički govor ono što formira naše grlo i sve organe govora i pjevanja. Jedino što mi zaboravljamo kozmički Logos, kada se okrenemo prema Zemlji i prođemo život embrija. I ono što je utisnuto u naše nesvjesno biće ponovno osvježimo, kada u ranom djetinjstvu stječemo ljudski govor.

Ipak, u tom ljudskom govoru jasno se raspoznaje zemaljski element, ruku pod ruku s onim koji je formiran iz duhovnog. Ne bi mogli izgovarati suglasnike ako se ne bi prilagodili stvarima vanjskog svijeta. U suglasnicima uvijek imamo naknadno oblikovanje, imitiranje onog što nam vanjski svijet predstavlja. Svatko tko za to ima osjećaj osjetit će da jedan suglasnik podsjeća na nešto čvrsto i uglato, drugi podsjeća na kakvoću baršuna. U suglasnicima se prilagođavamo formama i oblicima vanjskog svijeta. U samoglasnicima dajemo naše vlastito unutarnje biće. Onaj tko kaže Ah, zna da u Ah izražava nešto što živi u njegovoj unutarnjoj duši kao osjećaj čuđenja ili zaprepaštenja. Na isti način u O postoji unutarnja kvaliteta. Svaki samoglasnik izražava neki element unutarnjeg života.

U vremenu koje dolazi postojati će zanimljiva grana znanja, prožeta s duhovnom znanošću. Otkriti će se da u jezicima u kojima prevladavaju suglasnici, ljudska bića daleko manje možemo zvati moralnima, jer su mnogo manje odgovorni za svoja djela, nego u onim jezicima gdje prevladavaju samoglasnici. Jer su samoglasnici odjek našeg zajedničkog života s duhovnim hijerarhijama. To je stvar koju nosimo sa sobom, donosimo dolje na Zemlju i ostaje s nama; to je naše vlastito otkrivenje. Dok se u suglasnicima a prilagođavamo vanjskom svijetu. Svijet suglasnika je zemaljski; i ako bi mogli zamisliti jezik koji se sastoji samo od suglasnika, inicijal bi za takvi jezik rekao: 'To je za zemaljsku oblast; a ako ćeš posjedovati nebesku, moraš dodati samoglasnike. Ali pazite! jer ćete tada postati odgovorni Božanstvu. Tada ih ne bi mogli izlagati tako vulgarno, kao što izlažete suglasnike'.

Stari su Hebreji to uzimali u obzir. Samo su suglasnici pisani potpuno, samoglasnici samo naznačavani. U našem jeziku koji je na snazi Nebesko i Zemaljsko zvuče zajedno. Ovdje opet vidimo kako u čovjeku u sredini imamo nešto što je usmjereno takoreći u dva smjera, prema nebeskom i prema zemaljskom. Glava je cijela povezana s nebeskim. Drugi pol čovjeka povezan je s zemaljskim, ali stremlje prema nebeskom — stremlje na takav način da postaje nebesko, kada je čovjek prošao kroz vrata smrti. Srednji čovjek, u kojeg spada disanje — i s disanjem aktivnost govora i pjevanja — nebesko i zemaljsko dovodi zajedno. Stoga srednji čovjek sadrži iznad svega umjetničke sposobnosti čovjeka, umjetničke tendencije, koje su uvijek za ujediniti nebesko s zemaljskim.

I tako možemo reći: Pogledajte rastuće ljudsko biće. Rođeno je bez orijentacije u vanjskom svijetu. Još ne može hodati ili stajati. Istina, već ima mogućnosti ući u uređenje zemaljske gravitacije. Jer je tu tendenciju već primio u životu embrija prije svog rođenja, kada ga je — osim glave — zgrabila gravitacija. Organi kao ljudsko oko ili uho su u stvari bili istrgnuti dalje od upada gravitacije.

Čin orijentacije u prostoru sada nalazi izraz kod malog djeteta u učenju hodanja i uspravnog stajanja. Završavamo s učenjem toga tek nakon rođenja. Jer rođenjem još nismo orijentirani za hodanje. Da smo zadržali orijentaciju koju smo tada imali, trebali bi u najboljem slučaju moći spavati na Zemlji. Jer u suštini, mala kost u uhu, koja predstavlja stopalo, usmjerena je vodoravno. U najboljem slučaju bi mogli spavati, ali ne bi mogli hodati. Slične stvari bi trebalo reći o ljudskom oku.

To je, onda, jedna stvar koju završavamo učiti ovdje na Zemlji. Prilagođavamo zemaljskim silama gravitacije ono što smo stekli u pred zemaljskom životu. A kada učimo govoriti i pjevati, to je drugi čin adaptacije: prilagođavamo se okolini u sferi koja nas okružuje, na obzoru Zemlje. Na kraju učimo misliti. Jer smo u stvari rođeni dezorijentirani za hodanje i stajanje, i rođeni smo bez govora, i čak i bez misli. Ne može se reći da je mala beba već sposobna misliti. Ove tri stvari, dovršavamo učiti na Zemlji. Ipak su oni metamorfoza drugih sposobnosti koje smo posjedovali u pred zemaljskom životu. Jer svako od to troje je živi monument onog što je u nama planirano u duhovnom obliku u našem pred zemaljskom životu.

* * *

Naše Sjećanje ovdje na Zemlji je odjek samog našeg bića u duhovnom svijetu. A Ljubav, u svim njenim oblicima, odjek je našeg bića uronjenog u svijet hijerarhija. Mi imamo, kako smo vidjeli, naše tjelesne sposobnosti: hodanje, govor, pjevanje i mišljenje (jer je samo predrasuda zamišljati da je misao na Zemlji duhovna sposobnost; jer je naše zemaljsko mišljenje esencijalno povezano s fizičkim tijelom, baš kao što je to i hodanje) — ove izvanredne sposobnosti tijela su transformacije, metamorfoze, duhovnog. Zatim, u duši, imamo izvanrednu sposobnost duše: Sjećanje i Ljubav, ponovno kao transformaciju iz duhovnog. I što imamo duhovno na Zemlji? To je naša sposobnost osjetilne percepcije. Naše gledanje, slušanje, mirisanje, kušanje i tako dalje: sve je to osjetilna percepcija; i organi za tu osjetilnu percepciju, smješteni ovako na vanjskoj periferiji našeg organizma, formirani su i izgrađeni iz najviših duhovnih oblasti. Iz harmonije sfera formirano je uho, toliko da ostaje zaštićeno od sile gravitacije. Cijelim putem uha se nalazi taj fluid, koji ima svrhu zaštititi ga od sile gravitacije. Uho je smješteno u tekućini na takav način da mu gravitacija ne može prići. Uho stvarno nije zemaljski građanin; sa svojom cjelokupnom organizacijom ono je građanin duhovnog svijeta. Slično je i oko, a također i drugi osjetilni organi. Promotrite onda tijelo u hodanju, govorenju, pjevanju, mišljenju: imamo transformaciju duhovnog od pred-zemaljskog života. Napokon osjetila: ona su transformacija najvišeg duhovnog od pred-zemaljskog života.

Tu mi s našom antropozofskom duhovnom znanošću u jednu ruku uzimamo kao naš početak Goetheanizam, ono što je već znao Goethe. Mi, naravno, moramo ići dalje, na način potpuno konzistentan s Goetheom. Često sam citirao Goetheove riječi da je 'oko formirano u svijetlu i za svijetlo'. Da, moji dragi prijatelji, ali ne u svijetlu i za svijetlo koje vidimo. Razmotrite ljudsko biće, ljudski lik: visoko čelo, istaknut nos, oči, fiziognomiju. Tome dodajemo žive geste. Ako bi samo registrirali prostorne forme nekakvom aparaturom, još bi trebali imati oblike. Ali kada vidimo ljudsko biće, nismo zadovoljni samo fotografiranjem prostornih oblika kao sa vanjskom aparaturom. Mi gledamo kroz prostorni pokret geste duše koja leži iza. Kao sunčevo svijetlo: ono prodire prema nama.

Postoji vanjsko Sunce, dolazi nam sunčeva svijetlost. To je samo njen 'prednji dio'; otraga je

'druga strana' sunčeve svjetlosti — duša, Duh sunčeve svjetlosti, a u toj duši i duhu mi sami prebivamo između smrti i novog rođenja. Tamo je Svijetlo nešto potpuno različito. Kada govorite o 'izgledu' čovjeka, mislite na život duše koji izlazi preko njegovih očiju da se sretne s vama; stvarno mislite na ono što leži iza njih, unutar duše. I ako sada govorim o duhovnom u svijetlu, i ja također mislim na ono što leži 'iza', unutar Sunca. To je Duh, duša svijetlosti. Završeno oko vidi 'front' svijetla, fizički aspekt; ali samo oko je formirano pomoću duše i duha svijetla, pomoću onog što leži 'iza'. Tako shvaćajući Goetheove riječi, trebali bi reći: 'Oko koje vidi svijetlo formirano je pomoću duše i duha svijetla, čak prije nego je preuzelo fizičku egzistenciju ovdje na Zemlji.'

U cijelom ljudskom biću vidimo transformirano duhovno biće, koje će se opet transformirati natrag. Kod smrti dajete svoje fizičko-osjetilne organe Zemlji, ali ono što živi u fizičkim osjetilnim organima zasvijetli između smrti i novog rođenja, i postaje vaše unutarnje biće – i zajedno s time, vaša veza s duhovnim bićima hijerarhija. Sada razumijemo kako je zemaljski svijet zvuka fizička refleksija nebeske harmonije sfera, i kako je čovjek proizvod nekih zemaljskih sila već nebeskih sila, koji je sebe smjestio usred zemaljskog. Nadalje, vidimo kako on sebe smješta usred zemaljskog. Prema dolje bi postao uho; a ako bi ostao u tom stanju zasigurno ne bi hodao, ali bi pretpostavio drugu vrstu pokreta; jer bi se trebao kretati na valovima kozmičkih harmonija, čak kao što se sićušna slika, mala kost u uhu, kreće na valovima bubnja. S uhom učimo slušati; s grlom i drugim organima koji leže prema i unutar samih usta, učimo govoriti i pjevati. Čujete neku riječ, na primjer Baum ili stablo. Vi sami možete kazati riječ stablo. U vašem uhu, u organima formiranim i oblikovanim nakon nebeskih aktivnosti, kako sam upravo opisao, tamo živi ono što izražavate jednostavnom riječi stablo. Opet, vi sami možete reći riječ. Što to znači da možete reći riječ stablo? Pomoću grla, pomoću organa usta, itd., zemaljski zrak je doveden u takve formacije da je izražena riječ stablo. Tu u stvari imate drugo uho, nasuprot vašeg sluha.

I postoji još i treće, koje je samo nedovoljno spoznano. Kada čujete riječ stablo, vi sami s vašim eterskim tijelom — ne s vašim fizičkim već s eterskim tijelom — kažete vrlo tiho sebi riječ stablo; i kroz takozvanu Eustahijevu cijev, koja prelazi od usta u uho, eterično zazvuči riječ stablo, idući da susretne riječ koja vam dolazi izvana; i one se susreću, te tako razumijete riječ. Inače bi je samo čuli i ne bi bila ništa posebno. Razumijete je govoreći natrag kroz Eustahijevu cijev ono što prema vama dolazi izvana. Pri tome se vibracije izvana susreću s vibracijama iznutra, i međusobno penetriraju, unutarnji čovjek razumije ono što mu dolazi izvana.

Vidite kako u ljudskom organizmu sve stvari predivno rade i tkaju jedna u drugoj. Ali to nije sve; još je jedna stvar s tim povezana.

Pretpostavimo da želite učiti o ljudskom biću, organizaciji njegova uha, oka, nosa i tako dalje. Sasvim dobro! Kažete sebi: znanost je postigla veličanstven napredak, i ti uspjesi znanosti — iako su ovih dana malo skupi (inflacija marke) — ipak, možete ih kupiti ako možete nabaviti potrebnu količinu maraka. Kupite priručnik anatomije ili fiziologije već prema tome želite li učiti o oblicima ili funkcionalnosti. Idete na Sveučilište i slušate ono što se tamo kaže o oku ili uhu; ili čitate sami. Ali mislim da će vam srce ipak ostati hladno. Neka vam vanjska znanost opiše uho; vaše srce će ostati hladno, to stvarno nije interesantno. U tom smislu je stvar dovoljno objektivna! Ali ako vam ga opišem kako sam upravo napravio, ako vam pokažem kako dolazi do toga da razumijete riječ stablo; i kao je uho otisak nebeskih aktivnosti: želio bh upoznati dušu onog čije osjećaje ovo ne bi uskomešalo, koji tu ne bi osjećao čudo, tko stvarno ne bi osjećao s

ovakvim opisom. Istina, današnji opis nije dan savršeno; može ga se dati savršenije.

Tada bi se doimao još jačim. Ali je istinit, netko bi morao biti iznutra suh ako pri ovakvom opisu ne bi osjećao čudo i poštovanje za univerzum i za način na koji je sam čovjek smješten iz duhovnog svijeta u fizički. Takva je kvaliteta antropozofske duhovne znanosti. Ona ne objašnjava stvari manje objektivno od standardne znanosti; jer subjektivno uopće nije izmiješano s njom, kada opisujem kako je uho formirano i oblikovano iz nebeskih sfera. A srce, život osjećaja odmah ulazi u igru. Drugi član ljudskog duševnog života, onako kako je intimno povezan s cjelovitošću našeg čovječanstva, ulazi u igru. Što god glava stječe preko ovakve znanosti, to je odmah pronašlo srce. Dakle, antropozofska znanost ide u srce čovjeka. To nije znanost glave, to je znanost koja ide razno u srce. Ona ne puni samo glavu, ona puni i ispunjava ljudsko biće od krvi, cirkulacije, srca.

Ili opet, uzite stvarno ozbiljno ono što sam upravo rekao. Kada mičemo naše noge ... dobro, možete proučavati mehanizam kretanja na uobičajeni način. Uzmite jedan od priručnika iz fiziologije; neka vam mehanizam kretanja nogu bude objašnjen. Jedna stvar sigurno neće biti raspirena u vama — osjećaj odgovornosti. Ali kada otkrijete da će dobra ili zla svrha zbog koje se vaše noge miču nakon smrti zazvoniti prema vama iz božanskih svjetova kao harmonija ili kao disonanca; da će božanski sud o svim vašim djelima zazvučati prema vama; u trenutku kada to otkrijete, vašoj znanosti je pridružen osjećaj odgovornosti, i tada će to biti pridruženo svim djelima vaše Volje. Ne samo naš život osjećaja već i naš život volje ulazi u igru s onim što učimo — za početak, za naše glave — objektivno baš kao i kod vanjske znanosti. Ipak to udara dolje u čovjeka osjećaja i u čovjeka volje. Antropozofska znanost se obraća cijelom čovjeku. U moderno doba sve više obraćamo pažnju samo na znanost koja se obraća samo glavi; ali obraćajući se samo glavi, ostavlja osjećaje hladnima i ni na koji način ne priziva volju. To je kritična točka na kojoj stojimo. Slijedi da znanje o nadosjetilnim svjetovima mora biti stjecano od cijelog čovjeka. Već kada smo se uzdigli do imaginativne spoznaje moramo do nje doći unutarnjom aktivnošću. Standardno učenje se stječe u određenim krugovima (koji su zaista pogodni za tu svrhu) — stječe se 'bubanjem'. Tako stečeno, pridruženo je memoriji. Ali pretpostavimo da vježbama koje su opisane u 'Kako se stječu spoznaje o višim svjetovima,' dosegnete imaginativnu spoznaju. Ili pretpostavimo da ste tako konstituirani da vam je svijet duhovnih koncepata već dan kao prirodni talent i predispozicija u vašem životu, kao što sam to opisao u mojoj knjizi 'Goetheova koncepcija svijeta.' (Jer ste tada već u procesu eteričke spoznaje koja je u isto vrijeme unutarnji doživljaj.) Tada se ne možete pasivno predati svijetu.

Duhovna znanost se ne može 'bubati'. To je, možda, loš vic, ali napokon, baš su oni koji samo 'bubaju' ujedno i oni koji gledaju s visoka na duhovnu znanost. Duhovna znanost, kao što ste svjesni, mora se stjecati unutarnjom aktivnošću. Mi sami u našem unutarnjem životu moramo za to nešto napraviti, moramo iznutra biti oprezni i brzi. Čak i tada, uvijek će se dogoditi da će ono što na početku duhovnom imaginacijom steknemo brzo biti izgubljeno. To je osjećaj, on brzo nestaje. On nije lako pripojen našoj memoriji. Nakon tri dana sve što smo u toj oblasti stekli — odnosno, samo uobičajenim naporom da postignemo imaginaciju — sigurno je nestalo. Iz istog razloga memorija u eteričkom tijelu nakon smrti nestaje u tri dana. Jer je to ista aktivnost, kada nakon smrti kroz eteričko tijelo imamo sjećanje oko tri dana. Period varira; o tome možete čitati u mojoj 'Tajnoj znanosti,' ali mi se sjećamo otprilike tri dana — odnosno, toliko dugo koliko posjedujemo eteričko tijelo. Na isti način onaj tko je došao do nekih otkrića pomoću eteričke spoznaje zna da će to odletjeti nakon tri dana, ako ne napravi napor da to dovede u uobičajene koncepte.

Prije sam se uvijek služio metodom da odmah prenesem, pisanjem ili malim crtežima, sve što bih stekao na ovaj način. Jer tako glava ulazi u igru. To nije pitanje medijumskog pisanja, niti se to zapisuje da bi se poslije čitalo. Zaista bi to kod mog sadašnjeg načina života bilo silno teško. Kada sam nedavno bio u Berlinu ponovno sam vidio kolika se količina notesa tamo akumulirala. Da sam želio pročitati bilo što od toga, ne bi mi bilo zgodno kada sam bio u Stuttgartu ili Dornachu. Ne, nije to pitanje naknadnog čitanja; naglasak je samo biti uključen u tu aktivnost, što je aktivnost glave. Jer tada sjedinjujemo imaginativno mišljenje s uobičajenim mišljenjem. Tada to možemo zapamtiti, dati predavanje o tome. Ako ne bi napravili takve napore mogli bi u najboljem slučaju sutradan govoriti o tome. Poslije bi to nestalo, baš kao što panorama našeg života nestaje tri dana nakon naše smrti.

Vidite, prema tome, da je imaginativno mišljenje već povezano s cijelim ljudskim bićem. Cijelo ljudsko biće mora živjeti u imaginativnom znanju. To je još i više kod viših oblika znanja. Ne trebate se prema tome čuditi što je poziv za ovakvo znanje upućen cijelom čovjeku. Tada također osjećamo da u svijetu postoji beskonačno više nego što to opažaju vanjska osjetila. I iznad svega, osjećamo kako je moguće živjeti u svijetu u kojem prostor više nema nikakvo značenje. Glazbeni doživljaj je već unaprijed kušanje, ako mogu tako opisati, neprostornog. Jer prostorno je izvan nas; ono postoji izvana. Ali kod unutarnjeg doživljaja koji je realiziran preko glazbe, prostorni element jedva da igra ulogu. U najboljem slučaju postoji njegov eho. I kod imaginativne spoznaje, postepeno, prostorno potpuno iščezava. Sve stvari postaju vremenske. Za imaginativnu oblast vremensko znači isto što i prostorno za fizičku. Nadalje, to nas vodi do još jedne stvari, naime, da je element vremena zaista permanentan; to je stvar koja ostaje. Tko se uzdigne do imaginativnog znanja postepeno uči opažati svaku točku svoje prošle zemaljske egzistencije (i to je samo početak).

Možda je čovjek sasvim star; sada ponovno postaje osamnaestogodišnjak. Opaža svoju mladost živo kao što je opažao kada je imao osamnaest godina. Pretpostavimo na primjer kada ste imali osamnaest godina da ste izgubili nekog tko vam je bio veoma drag. Promislite kako je u to vrijeme to bio živ doživljaj. Promislite kako je to slabo u vašem sjećanju nakon trideset godina. Ne treba čak ni proći trideset godina; to vrlo brzo oslabi, čak i kod onih koji su najosjećajniji; i u vanjskom zemaljskom životu mora biti tako. Ali premda u slijedećoj 'sadašnjosti' blijedi, ipak ostaje, kao esencijalni dio ljudskog bića; i mi se u stvari možemo ponovno premjestiti u to. Zaista, nakon naše smrti mi smo tako premješteni. Tada proživljavamo istu stvar s jednakim intenzitetom. Kroz što god je čovjek prošao pripada njemu. To ostaje; to je samo za njegovu percepciju, za njegovu viziju, ono što je prošlost. Stoga, također, to ima stvarni značaj.

Da ste bili rođeni u dobi od sedam — da ste do sedme godine živjeli u nekom drugom stanju egzistencije, recimo kao embryo — da ste rođeni tek u dobi od sedam, tako da ste odmah primili svoje druge zube, imajući prve već u stanju bivših; tada ne biste mogli postati religiozan čovjek ili žena. Jer predispozicija za religijsku prirodu ne može raditi u zemaljskom životu koji je počeo na takav način. Sve religijske tendencije koje posjedujete — nosite u sebi jer je prvih sedam godina vašeg života prisutno u vama. Vi ih ne percipirate kao živu sadašnjost; ipak je to u vama kao takvo. Prvih sedam godina mi smo potpuno posvećeni vanjskom svijetu; to je stvarno religijski osjećaj. Tek kasnije se premjestimo u drugu oblast. Prvih sedam godina imamo impuls imitiranja svih stvari koje nas okružuju. Poslije imamo isti osjećaj posvećenja za stvari duše i

duha.

A da smo rođeni u četrnaestoj godini našeg života — rođeni u stanju puberteta — nikada ne bi postali moralni čovjek i žena. Jer se moralne kvalitete moraju steći unutarnjim razvojem ritmičkog života između sedme i četrnaeste godine. Stoga možemo imati tako veliki utjecaj na moralnu edukaciju čovjeka, u prvom ili elementarnom periodu školskog života.

Sve to poslije nosimo u nama. Zaista stalno nosimo sve unutar nas. Ako odrežete nožni prst, on je daleko od vaše glave, ali kroz glavu još doživljavate bol koju ste tamo osjećali. Ako se danas osjećate religiozni, u vama je aktivno ono što ste doživjeli u duši — samo je tada to bilo u odnosu na vanjski svijet — do vaše sedme godine, do promjene zuba. Baš kao što doživljavate bol u nožnom prstu preko aktivnosti vaše glave, tako je i ono što ste doživjeli prije vaše sedme godine još aktivno u vama u vašim četrdesetim godinama; još je tamo.

Postoji važna posljedica toga. Mnogi ljudi kažu, antropozofska duhovna znanost je sasvim u redu; uči nas o duhovnim svjetovima. Ali zašto moramo znati sve te stvari o doživljajima između smrti i novog rođenja? Kada umremo svakako idemo u te svjetove, sve ćemo to otkriti u pravo vrijeme. Zašto se moramo truditi između rođenja i smrti? Lći ćemo tamo, po svoj prilici, što god se dogodilo.

To stvarno nije tako. Jer je život u vremenu realnost. Kao što je prostorni stvarnost ovdje u fizičkom, tako je vremenski — zaista, čak i nad-vremenski — stvarnost u duhovnom svijetu. Ovdje na Zemlji čovjek-dijete je još u vama u kasnijem životu. Kada prođete kroz vrata smrti cjelina vremena je unutar vas u jednom trenutku. To pripada vama, dio je vas. Kao čovjek svijeta prostora mogli bi reći:

Zašto je potrebno da imam oko? Svijetlo je svuda oko mene u svakom slučaju. Oko je samo tu da bi vidio svijetlo, i oko sebe imam svijetlo svakako. Bilo bi isto, u drugoj oblasti, reći 'Zašto duhovnu znanost trebamo ovdje na Zemlji? Kada uđemo u oblast Duhova duhovno svijetlo će svakako biti oko nas'. To nije mudrije nego reći, 'Svijetlo je tamo u svakom slučaju. Zašto trebam oko'? Jer što čovjek uči kroz antropozofsku duhovnu znanost u duhovnom svijetu nakon smrti nije za njega izgubljeno. To je oko kroz koje onda opažamo duhovno svijetlo. I ako na Zemlji — to vrijedi za sadašnji stupanj ljudske evolucije — on ne razvija duhovnu znanost, on nema oka kroz koje bi opažao duhovni svijet, i on je kao zaslijepljen s onim što doživljava.

U drevna vremena ljudi su još posjedovali instinktivnu vidovitost kao kasni cvijet njihova pred-zemaljskog života. Ali to je prošlost, to je izumrlo. Stara instinktivna vidovitost nije više tamo. Razvojem ljudske evolucije u međuvremenu su ljudi trebali steći osjećaj unutarnje slobode. Sada su ponovno došli na stupanj kada trebaju oko za duhovni svijet u koji će nakon smrti ući. To oko neće imati ukoliko ga ne steknu ovdje na Zemlji. Kao što fizičko oko treba biti stečeno u pred-zemaljskom životu, tako mora i oko, za percepciju duhovnog svijeta, biti stečeno ovdje na Zemlji preko duhovne znanosti, aktivnog duhovnog znanja. Ne mislim preko vidovitosti — to je individualna stvar — već preko razumijevanja, zdravom inteligencijom, onog što je otkriveno vidovitim istraživanjem. Jednostavno nije ispravno reći da netko treba sam vidjeti duhovni svijet da bi vjerovao ono što vidi vidovnjak. To nije tako. Koristite zdravo ljudsko rasuđivanje, i vidjeti ćete da je uho zaista organ Nebesa. To se može otkriti jedino vidovitim istraživanjem. Jednom otkriveno može se vidjeti i prepoznati. Moramo jedino biti spremni promišljati stvari, i osjećati ih skroz naskroz. To prepoznavanje od zdravog ljudskog

rasuđivanja, je ono što je dano od duhovnog svijeta — ne vidovitost, već aktivnost spoznaje — koja nas nakon smrti snabdijeva duhovnim očima. Vidovnjak mora steći to duhovno oko baš kao i drugi ljudi. Jer ono što steknemo imaginativnom spoznajom, što opažamo vidovitošću, otpada i nestaje nakon par dana. Nije tako jedino ako to spustimo dolje do stajališta uobičajenog razumijevanja, i u tom slučaju dužni smo to razumjeti na upravo isti način na koji to razumiju i oni kojima to prenosimo. U suštini, vidovitost kao takva nije esencijalni zadatak čovjeka na Zemlji. Vidovitost mora biti tu jedino da bi se do nadosjetilnih istina moglo doći. Ali zadatak ljudi na Zemlji je razumjeti nadosjetilne istine s uobičajenim, zdravim ljudskim rasuđivanjem.

To je iznimno važno. Ipak to je upravo ono što mnogi ljudi — uključujući neke od boljih duhova — u današnje vrijeme neće priznati.

Nedavno, u Berlinu, objašnjavao sam ovo na javnom predavanju. Netko je onda to opisao kao poseban grijeh reći da se istina duhovne znanosti trebala vidjeti s zdravim ljudskim razumijevanjem. Jer je izjavio, sasvim dogmatski, da intelekt ako je zdrav ne vidi ništa duhovno; i, obrnuto, za intelekt koji vidi duhovne stvari ne može se reći da je zdrav. Takva primjedba je stvarno dana. To je karakteristično, jer na duže staze se dostiže do toga da ljudi sebi kažu, 'Svatko tko izjavljuje bilo što duhovno ima bolestan um'.

Nije potrebno više mudrosti! Ali takva je mudrost, na nesreću, sada široko raširena. Iz ovog vidite koliko je točno — ono što sam uvijek govorio — da je opet došlo vrijeme kada čovječanstvo apsolutno treba primiti duhovno, utjeloviti duhovno, i živjeti s njim. Stoga, moji dragi prijatelji, ne bi trebali primiti antropozofsku duhovnu znanost samo teoretski. U svima nama koji primamo duhovnu znanost, treba živjeti svijest, da smo jezgra čovječanstva koja sve više raste, dok opet ne dođe da je jedino na onog tko je našao svoju vezu s duhovnim svijetom gleda kao na onog tko je pronašao svoje puno čovještvo. Tada će u čovječanstvo ući snažan osjećaj, osjećaj kojeg je iznad svega važno primijeniti u obrazovanju, u podučavanju. Uobičajeno znanje glave je moralno neutralno. Ali duhovnu sferu nalazimo, čim je dosegemo, svugdje prožetu moralom. Trebate se samo sjetiti što sam rekao: Zbog zajedništva s višim hijerarhijama mi razvijamo Ljubav. Moral je na Zemlji samo slika doživljaja u nebeskim sferama. I kako doživljavamo ono što zovemo Bogom? To doživljavamo ovako: Čovjek u stvari nije samo fizičko biće već duhovno biće. I ako doista živi svoj put u duhovni svijet, uči primiti — s Duhom — Boga u sebi.

To je, također, esencijalna misao u Filozofiji slobode, — u Duhovnoj aktivnosti. Čovjek uči primiti, s Duhom, ono što je Bog. I ako ne primi Boga u sebi, nije potpuno ljudsko biće, već zakržljalo i invalidno. To je kao da obje ruke bacimo daleko. Ako su mu ruke oduzete on je fizički invalid; ako u njemu nedostaje Bog invalid je u duši i duhu. Preinačite ovu misao, sa svim njenim utjecajima na volju i osjećaje, u metodu obrazovanja. Obrazujte na takav način da kada dođe doba puberteta — jer se vremenom mora razviti — čovjek ima živ osjećaj: 'Ako nisam dobar, nisam cijeli čovjek — nemam se pravo zvati čovjekom'. Tada ćete imati dobru moralnu poduku, pravo moralno učenje čovječanstva, protiv kojeg sva naglašavanja moralnih propovijedi i slično ne vrijede ništa.

Podučavajte ljudsko biće tako da ono u sebi osjeća moralni element kao esencijalni dio njegove vlastite ljudske individualnosti, i osjeća se osakaćeno kada mu nedostaje — osjeća da nije potpuno ljudsko biće kada ga ne posjeduje. Zatim, u kazni, on će otkriti moralni život potpuno unutar sebe. Može biti da će sve vaše filozofske cjepidlake nazvati ovo užasnim

načelom — ne-njemačkim, ili kako želite. U stvari je to čisti proizvod njemačkog duha. To je načelo koje Duh dovodi najbliže moguće samom čovjeku — ne samo čovjeku općenito, već direktno jednom ljudskom pojedincu, jer je to u naše vrijeme neophodno. Tijekom sadašnje epohe samo pojedino ljudsko biće — sam pojedinac — doseže svoju punu odgovornost.

Preveo: MonteChristo, [Galaksija forum](#)

